

## HE PANUI

Ki te tangata e hiahia ana ki te Rawiri, ki te Himene: he nui noa atu nga pukapuka kei a au iaianei: ko te utu:—

|                                    |         |
|------------------------------------|---------|
| <i>He mea nui, kiri noa,</i>       | ... 2/6 |
| <i>He mea nui, kiri pai,</i>       | ... 4/- |
| <i>He mea nui, kiri pai rawa,</i>  | 5/6     |
| <i>He mea paku, kiri noa,</i>      | ... 1/- |
| <i>He mea paku, kiri pai,</i>      | ... 2/6 |
| <i>He mea paku, kiri pai rawa,</i> | 3/6     |
| <i>He Himene,</i>                  | ... 1/- |

Maku e utu te Pane Kuini hei tuku atu i nga pukapuka ki a koe.

Na H. W. WILLIAMS,

TE RAU, GISBORNE.

## TE PUHANGA I TE PIRINIHA O WEIRI.

No te 5 o nga ra o Aperira ka puhia kohurutia te Piriniha o Weiri ki te teitiana o te rerewe i Parahara, te tino taime o Peratiamu, e tetahi tamaiti tane, 15 nga tau ko Hipito te inga, engari kaore te Piriniha i tu. Tuarua rawa pakutanga o te pitara a taua tamaiti, ko te mata tuatahi i tu ki te nohoanga o te Piriniha, ko te mata tuarua i rere noa i te takiwa kotahi puta te mataratanga i tona malunga. E mea ana ano taua tamaiti ki te pupuhi rokohanga ka hopukia e tetahi tangata. Ko te Piriniha i roto o tetahi o nga kareti o te tereina e noho ana raua ko tona hoa-wahine, ko te kai-kohuru i waho, i puhia mai ma te wini. He tino waimarie te honeatanga o te tama a te Kuini, otira pa te inoi tonu o te iwi mona i tohungia ai. Ki te ki a Hipito e patu ana ia i te kai-patu i te mano o te tangata ki Awherika. E whakaarotia ana he mea whakatau a Hipito na etahi tangata e whakawhiriraki ana ki te Poa, i maia tata atu hoki o te ra i puhia a e ia te Piriniha i haere ia ki te hui a nga tangata e ta-roko ana i te Poa, e whakakino ana ki te Ingarihi. Ko Parahara te kainga noho o Takuta Reiti (Dr Leyds) te kai-whakahaere a te Pera ki Iuropi katoa. Tino nui atu te whakatakariri o te Ingarihi; kua tae nga waea tangi atu ki te Kuini raua ko taua tama a nga wahi katoa i raro i tona mana, mo a etahi kingi, iwi ata hoki o waho. He tino nui atu te pouri o te kingi o Peratiamu ki te mahinga i taua mahi kino ki tona whenua. Kua tae ano te tangi a Takuta Reiti raua ko Kurutia ki te Piriniha. E haere ana te Piriniha raua ko tona hoa-wahine, i taua wa, ki Kopenehekene, te taime nui o Tenemaaka, ki te whaka-

nui i te ra whanautanga o te kingi o taua whenua, ara te papa o te hoa-wahine o te Piriniha o Weiri. I to raua taenga ki Kopenehekene tino nui atu te powhiritanga i a raua. I etahi haerenga o te Piriniha o Weiri e haere tonu ana ona kai-tiaki, i tenei haerenga ia kaore noa iho ona kai-tiaki, whano tata hoki ia ka aitia.

Ko te tuatahi tonu tenei o te Piriniha o Weiri ki te puhia e te tangata, engari tona whaca te Kuini, ka tuarima rawa nga puhinga; i te tau 1840, i a Mei me Huria i te tau 1842, i te tau 1849, me te tau 1882. Kore rawa te Kuini i tu. He iwi kore rawa te iwi kohuru ki te pupuhi.

I roto i enei tau 100 kua pahure ake nei ka 56 nga kingi, nga kuini, me nga numo kingi, kua puhia kohurutia, engari tokowaru ano i mate rawa. Ko te Kuini o Ahitiria, he wahine ataahua te whakamutunga ki te mate. I okiaia taua Kuini e tetahi tangata o Itari i te mea e eke ana ia ki runga tina i Huitirena, i te tau 1898.

## TE KUINI ME TE AIRIHI.

No tenei mara i whakawhiti ai to tatou Kuini ki Aerani, ki te motu o te Airihi. Nui atu te mauaaki me te huri o taua iwi i te taenga atu o te Kuini ki kite i a ratou, katahi ano hoki ia ka haere ki Aerani o nga tau e rima tekau, tona haerenga whakamutunga no te wa ano e ora ana tona hoa-tane te Piriniha Atapeta. He tupato tonu no te Kuini i te puhachae o te Airihi i wehi ai ki te whakawhiti; i naianei i te Ingarihi i te Kotimana i te Airihi e whawhai ngatahi ana i Awherika mo to ratou Kuini kua totohu nga puhachae. Kua puta te kaha te toa o te Airihi i tenei whawhai, he nui atu o ratou kua mate. He whakahanore na te Kuini mo te toa o nga hoa Airihi i whakawhiti ai ia ki to ratou motu. No te Airihi etahi tino Tianara o te Ingarihi; no reira te Tiuka o Weringitana, te toa nana nei i whia a Neporiana ratou ko taua ope i te whawhai ki Wataru; no reira a Rore Wuruberi, te toa i tona tai-tamatanga, engari iadanei i te mea kua kororoa, ko ia te upoko o nga hoa katoa a te Ingarihi i te ao katoa; no reira a Rore Rapata, a Rore Kitini, a Tianara Waiti me Tianara Piriti.

I te unga o te Kuini ki Aerani ka homai ki a ia he koroa, he mea kato mai no runga i te urupa o Pateriki, te tangata nana i whakatahuri a Aerani ki te whakapono, katahi ka titia e ia ki tona poho. He koroa (Shamrock) te pare o te Airihi, he kotimana ano to te Kotimana, he roohi to te Ingarihi, he hui to te Maori.